24/10/2023

«Ορθοδοξία και Πατριωτισμός»: Μια συζήτηση με τον Κωνσταντίνο Χολέβα και τον Ευάγγελο Παππά

/ Ενορίες

Στο «Ενοριακό Αρχονταρίκι» του Ιερού Ναού Ευαγγελιστρίας Πειραιώς και στο πλαίσιο του προγράμματος «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει…», την Δευτέρα 23 Οκτωβρίου 2023, ο Συγγραφέας και Πολιτικός Επιστήμων κ. Κωνσταντίνος Χολέβας, φιλοξένησε τον κ. Ευάγγελο Παππά, Ιστορικό της Τέχνης και Εικαστικό, σε μια συζήτηση με θέμα «Ορθοδοξία και Πατριωτισμός».

Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε με αφορμή την κυκλοφορία του νέου ομότιτλου βιβλίου του κ. Χολέβα και μεταδόθηκε από το κανάλι του «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει…» στο YouTube.

Παρακολουθήστε τη συζήτηση:

Ξεκινώντας την συζήτηση, ο κ. Χολέβας εξήγησε το σκεπτικό που τον οδήγησε στην συγγραφή του βιβλίου. Μέχρι τώρα, γίνονταν προσπάθεια να απαντηθεί το ερώτημα εάν οι αγωνιστές της πατρίδας, στους διάφορους αγώνες που δόθηκαν σε διαφορετικές περιόδους, πίστευαν στον Θεό.

Ο συγγραφέας αντέστρεψε το ερώτημα, προσπαθώντας να διαπιστώσει με βάση εκκλησιαστικά και ιστορικά κείμενα, αν οι άνθρωποι του Θεού, οι αγωνιστές της πίστεως, είχαν συνείδηση πατρίδας, πως έβλεπαν αυτό το θέμα και πως απέφευγαν τις πάσης φύσεως ακρότητες. Έτσι οδηγήθηκε στην συγγραφή του βιβλίου που αποτέλεσε την αφορμή της συζήτησης με τον κ. Παππά.

Το ζήτημα Ορθοδοξία και πατριωτισμός, όπως τονίστηκε στη συνάντηση, αφορά δύο πολύ δυνατές έννοιες που βρίσκονται σε αρμονία μέσα στα πρόσωπα, χωρίς να δημιουργούν διχασμό. Μία αρμονία που υπάρχει ούτως ή άλλως, απλά χρειάζεται μία πλεύση μέσα στην ιστορία, όπου καταλαβαίνουμε ότι είναι αλληλένδετα.

Όταν η Ορθοδοξία ζυμώθηκε με τον Ελληνισμό, δεν υπήρχε κράτος, όπως το γνωρίζουμε σήμερα, αλλά υπήρχε το αίσθημα της πατρίδας, ότι κάτι μας ενώνει. Και διαχρονικά διαπιστώνουμε, ότι η πολιτεία των Ελλήνων είχε ως πυρήνα της, μια βαθιά πίστη, άλλοτε με την λεγόμενη πατρώα θρησκεία και αργότερα με τον εκχριστιανισμό του Ελληνισμού, όπου στην καρδιά του λαού μπήκε η Εκκλησία, ο

Χριστός.

«Η πατρίδα είναι ένα άλλο κομμάτι της ψυχής, αδιαπραγμάτευτο, το οποίο συμπλέει και πορεύεται πάντοτε με την Εκκλησία, με την βαθιά βιωματική πίστη.»

Την βυζαντινή περίοδο, έχουμε παραδείγματα αγίων που τιμώνται από την Εκκλησία κυρίως για την αγιότητα τους, που όμως αγωνίστηκαν και για το καλό της πατρίδας, με την έννοια της άμυνας και όχι της επιθετικότητας ή της μισαλλοδοξίας.

Όπως οι 42 άγιοι αξιωματικοί του Αμορίου της Μ. Ασίας, που αμύνθηκαν για την πατρίδα και την πίστη, αρνούμενοι αρχικά να γίνουν εικονομάχοι και αργότερα αρνούμενοι να γίνουν μουσουλμάνοι, με αποτέλεσμα τον αποκεφαλισμό τους.

Επίσης, ο ιδρυτής του κοινοβιακού μοναχισμού στο Άγιο Όρος, άγιος Αθανάσιος ο Αθωνίτης, βοηθήθηκε οικονομικά από το Νικηφόρο Φωκά για την οικοδόμηση της Μονής Μεγίστης Λαύρας, αφού προηγουμένως ο άγιος τον είχε βοηθήσει πηγαίνοντας μαζί του ως πνευματικός του σύμβουλος και προσευχόμενος στο πλευρό του, κατά τον αγώνα για την απελευθέρωση της Κρήτης από τους Σαρακηνούς.

«Ο ορθόδοξος χριστιανός, αποδέχεται τον υγιή και αφανάτιστο πατριωτισμό και απορρίπτει δύο άκρα. Από την μία τον ρατσισμό, τον εθνοφυλετισμό, την μισαλλοδοξία, την εθνική αλαζονεία. Αλλά από την άλλη απορρίπτει την ηττοπάθεια, την εθνική αδιαφορία, την αποδόμηση της ιστορίας.

Η ελληνορθόδοξη αγωγή βασίζεται σε τρία κυρίως μαθήματα, την ελληνική γλώσσα, την ιστορία και τα ορθόδοξα θρησκευτικά.»

Η παράδοση μας, όπως επισημάνθηκε κατά την διάρκεια της συζήτησης, η οποία συνδυάζει τα αγνά στοιχεία της ελληνικότητας και την ορθόδοξη πίστη, είναι ζυμωμένη με αίμα, με ανθρώπους που αγωνίστηκαν σε καιρό δουλείας, με αλληλεγγύη.

Μέσα στην ταλαιπώρια του γένους τις δύσκολες ώρες της τουρκοκρατίας, που δοκιμάζεται και προσπαθεί να κρατηθεί όρθιο, που η κοινή μας πατρίδα περνάει από πολλά δύσκολα κύματα, η Εκκλησία δίπλα στηρίζει τον λαό και γίνεται κιβωτός που φωλιάζει ο λαός και περνάει όλο αυτό το δύσκολο διάστημα.

Στα δύσκολα αυτά χρόνια που η παιδεία ήταν το ζητούμενο και το ακατόρθωτο, είχαμε πάντοτε την παρουσία του Ιερέα, με αυτό που ονομάζουμε «κρυφό σχολειό», το σχολειό μιας δοκιμασμένης πατρίδας, όπου τα παιδιά μάθαιναν τα γράμματα με τα εκκλησιαστικά βιβλία. Και μέσα από πολύτιμα και υψηλού επιπέδου γράμματα, οι Έλληνες μπόρεσαν και διασώθηκαν.

Ιδιαίτερη αναφορά έγινε και στον άγιο Κοσμά τον Αιτωλό, που όργωσε ένα πολύ μεγάλο μέρος από περιοχές που εξισλαμίζονταν κι όπου μέσα στον λόγο του, είχε δύο δυνάμεις. Η μία είναι η κατήχηση του λαού στο ορθόδοξο βίωμα και η άλλη δύναμη βρισκόταν και κατευθύνονταν ως προς το πατριωτικό αίσθημα.

Ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης, περιγράφει συναξάρια των Νεομαρτύρων, και ξεκάθαρα φαίνεται ότι είχαν και πατριωτικό περιεχόμενο και σκοπό. Και

πεθαίνοντας για την πίστη, βοηθούσαν το υπόλοιπο γένος να μην τουρκέψει. Μέσα από τα κείμενα του αγίου Νικοδήμου, βλέπουμε την προβολή των Νεομαρτύρων, ως αγωνιστών και της πίστεως και της πατρίδας.

Μία άλλη χαρακτηριστική περίπτωση αγωνιστών της πίστεως και της πατρίδας που έχουν καταταγεί στο αγιολόγιο της Εκκλησίας, είναι οι Νεομάρτυρες της Νάουσας, άνδρες, γυναίκες και παιδιά που αρνήθηκαν να αλλαξοπιστήσουν και αποκεφαλίσθηκαν.

Ιδιαίτερη αναφορά έγινε στην συνάντηση και στον συγγραφέα και σπουδαίο θεολόγο και φιλόλογο του 19ου αιώνα, Κωνσταντίνο Οικονόμο ο εξ’ Οικονόμων, που είχε τεράστια παιδεία και άριστη γνώση της ελληνικής γλώσσας, ο οποίος λίγο πριν την επανάσταση, το 1819, πηγαίνει και διδάσκει στα σχολεία της Μ. Ασίας και τους μιλάει για πατριωτισμό, κάτω από την μύτη των Τούρκων.

Χρησιμοποιεί άριστα την αρχαία ελληνική ιστορία και την Πατερική σοφία, τονίζοντας την αγάπη στην πατρίδα, ότι πατριωτισμός είναι κοινότητα και αλληλεγγύη, προβάλλοντας πρόσωπα της Εκκλησίας που έχουν αγωνιστεί και αναφέροντας τους κληρικούς και λαϊκούς που είχαν δώσει το αίμα τους. Στα κείμενα και τους λόγους του, μπορεί κανείς να βρει την ορθόδοξη θεολογική τεκμηρίωση του υγιούς πατριωτισμού.

Κλείνοντας η συζήτηση, οι δύο συνομιλητές τόνισαν:

«Η σύνδεση που κάνουν Πατέρες της Εκκλησίας και νεότεροι άγιοι, ότι η πατρίδα είναι μια μεγάλη οικογένεια, έχει το μήνυμα πως αγαπώ την πατρίδα μου αλλά δεν μισώ τις πατρίδες των άλλων, όπως αγαπώ την ευρύτερη οικογένεια μου και δεν μισώ τους άλλους.

Ορθοδοξία και πατριωτισμός είναι οι δύο οφθαλμοί μας και είμαστε φτιαγμένοι να βλέπουμε και να επικεντρώνουμε στα πράγματα και με τους δύο. Αυτή η αρμονία, είναι ουσιαστικά το ζητούμενο για να μην καταντήσουμε μονόφθαλμοι και μονοδιάστατοι μέσα στις ακρότητες μας.»

(Του Σταμάτη Μιχαλακόπουλου / Ι.Ν. Ευαγγελιστρίας Πειραιώς)